

Problem dvojezičnega poslovanja

V zadnjem času se veliko piše in razpravlja o problemu dvojezičnosti. Ne samo pri nas v zvezi z zakonsko zaščito Slovencev v Italiji, ampak tudi v primeru drugih že zakonsko zadovoljivo zaščitnih narodnih manjšin, kot je to na Južnem Tirolskem in v Dolini Aosta. In prav v slednji deželi se italijanski in francoski jezik že po statutu prepletata, priznana je namreč parifikacija obeh jezikov, ko se uporablja lahko en ali drug jezik (tipičen primer so npr. na pročelju moderne deželne palače v Aosti napisi samo v francoščini, ali pa poimenovanja nekaterih ulic v francoskem, drugih v italijanskem jeziku). O tem problemu je zato veliko debate. Uvodnik ene izmed zadnjih števil uradnega glasila stranke Union Valdotaïne, »Le Peuple Valdôtain« tako med drugim pravi:

»Dalj časa je na vseh ravneh veliko slišati o dokladi za dvojezičnost za uradnike javnih ustanov v Dolini Aosta. Vedno smo imeli pomisleke o veljavnosti tega vprašanja, ker smo mnenja, da pri tem ne gre za najuspešnejšo metodo za reševanje gospodarskega problema funkcionarjev. Prav tako ni ta metoda med najbolj resnimi, upoštevajoč dejstvo, da omenjeni dekret določa za valdostanske uradnike enako doklado — tako po načinu kot po vsebini — oni, ki je v veljavi za Tridentinsko-Južno Tirolsko, ne da bi pri tem pomislili na popolnoma različni stvarnosti obeh dežel.«

Valdostanski tednik nato poudarja, da pri tem seveda ne preostaja drugega kot sprejeti sklep rimske vlade za dejstvo. Dodaja še, da se verjetno ta sklep zdi kot delo nekoga, ki zelo slabo pozna krajevne stvarnosti. Vsekakor pa je ta dekret potrditel etničnih in jezikovnih posebnosti dežele Aosta.

Ob vsem tem se lahko tudi mi zamislamo. Tudi pri nas se sedaj veliko govori in piše o tem ukrepu rimske vlade, saj mora veljati tudi za našo deželo. Krajevni upravitelji in politične sile morajo sedaj najti primerne rešitve temu vprašanju, ki vsekakor sodi v širši okvir manjšinske zaščite. Obenem pa s tem rimska vlada ponovno priznava raznoliko manjšinsko stvarnost v državi.

a. b.

Dežela Furlanija Julijska krajina in naša manjšina

Predsednik deželne vlade Adriano Biasutti je v zadnjem času imel priložnost, da nekajkrat zavzame stališče do glavnih problemov, s katerimi se spopada slovenska manjšina v Italiji. V tej zvezi je treba najprej omeniti njegov obisk v uredništvu kulturno-verskega lista Dom v Čedadu, kar je treba iz vseh vidikov smatrati za pomemben dogodek. Prejšnji teden pa je predsednik deželne vlade imel pogovor z odgovornima urednikoma Primorskih novic in Primorskega dnevnika, ki sta ga lista objavila v četrtek, 19. t.m., naslednji dan pa je v okviru Gorjupovih dnevov skupno s predsednikom slovenske vlade Šinigojem odgovarjal v prostorih goriškega Espomega na vprašanja časnikarjev tudi o že omenjenih problemih.

Iz njegovih izjavanj smemo izluščiti naslednje: **globalna zakonska zaščita slovenske manjšine** — predsednik Biasutti pravi, da vztraja deželna vlada, naj osrednja rimska vlada sestavi osnutek zaščitnega zakona in naj ga predloži v razpravo in

odobritev parlamenta; **postavka v novem finančnem zakonu za izvajanje zaščitnega zakona** — deželna vlada, poudarja Biasutti, zahteva, naj se v novi finančni zakon spet vključi že omenjena postavka; **stanje SSG v Trstu** — deželna vlada meni, da bi politične sile v Furlaniji Julijski krajini lahko našle zakonsko obliko, ki naj omogoči kritje stroškov slovenskega gledališča in s tem redni potek gledališke sezone.

Predsedniku Biasuttiju je treba priznati, da se, z razliko od mnogih politikov iz lastne in drugih strank, ne boji javno zavzemati stališča do problematike slovenske manjšine. To, seveda, za nas še ni dovolj, kajti pričakovali bi več angažiranost, saj je treba marsikaj premakniti z mrtve točke. V Rimu vse stoji in ni več nobenega premika od dneva, ko je Cassandra komisija opravila svoje delo.

Menimo pa, da prav tedaj zbrano gradivo predstavlja osnovo za izoblikovanje zaščitnih norm in deželna vlada mora v to smer obrniti svoja prizadevanja.

Protesti proti getizaciji na Koroškem

Nedavni sklep predstavnikov avstrijskih in koroških socialistov, predstavnikov ljudske in svobodnjaške stranke, naj se na Koroškem uvede takomenovani pedagoški model, je imel za posledico, da je v Sloveniji prišlo do ostrih, čeprav dostojanstvenih protestov. Slovenci vidijo v tem sklepu poskus, ki vodi k postopnemu odpravljanju dvojezičnega šolstva na Koroškem, ki je bilo v veljavi od osvoboditve do danes. V Sloveniji menijo, da je ponovno živela pobuda, naj se koroški Slovenci preštejejo, kar prizadeti odločno odklanjajo, kajti preštevanje ogroža dolgoletna prizadevanja za dosego lastnih pravic.

V Ljubljani se je kakih tisoč ljudi, po večini so bili študentje in profesorji ter učitelji, zbralo pred avstrijskim generalnim konzulatom in odločno protestiralo proti sklepu treh avstrijskih strank, naj se uvede koroški pedagoški model. Enako so protestirali tudi prebivalci Maribora.

Nacionalistično pobudo na Koroškem so med prvimi obsodili bivši borci narodnoosvobodilne vojne v Sloveniji, ki so o svojem protestu obvestili sorodne borčevske organizacije v Avstriji in Italiji.

Predsedstvo Socialistične republike Slovenije meni, da je težnja po segregaciji dr-

žavljanov na avstrijskem Koroškem podpora procesu postopne izolacije manjšine, izgubljanja njene narodne identitete, čemur bi na koncu sledila asimilacija. Predsedstvo Slovenije pa ugotavlja, da avstrijsko državo izrecno obvezuje državna pogodba, da mora zaščititi manjšini njene pravice, kar se je Avstrija obvezala tudi s podpisom helsinške listine. Tudi ozračje dobrososedskega sodelovanja in zaupanja v odnosih z Jugoslavijo nalaga Avstriji dolžnost, da zagotovi manjšini njene temeljne pravice.

Proti uvedbi koroškega pedagoškega modela je nastopilo Društvo slovenskih pisateljev, ki je med drugim poudarilo, da sklep treh avstrijskih strank vodi v že znano manipulacijo večine z manjšino.

Predsednik slovenske vlade Dušan Šinigoj pa je naslovil posebno pismo na koroškega deželnega glavarja Wagnerja in med drugim naglasil, da je treba sklep treh avstrijskih strank smatrati za napad na manjšino, kar ni v skladu z dobrososedskimi odnosi med Koroško in Slovenijo, med Avstrijo in Jugoslavijo in tudi ni v skladu s prizadevanji članic delovne skupnosti Alpe-Jadran.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 29. novembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Oblaki na potepu« (Z. Tavčar); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.30 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 30. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zgodbe vandrova, orjunaša in narodnega revolucionarja Lipeta Kosca; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Potovanje proti zrelosti; 12.00 Ko mladost ni le norost; 12.30 Jezik mladih; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.00 Cecilijanka 1987; 12.40 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Presodi - razsodi!; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 46. nadaljevanje; 15.15 Pogledimo v mladostnikov svet; 15.40 Mi mladi: Kje smo, kaj delamo, kako doživljamo; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 1. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravilne rastline in sadni sokovi; 12.00 Naša dobra stara kuhinja; 12.30 Kulturno-politiški v kuhinji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 47. nadaljevanje; 15.30 Kuharska potovanja; 16.00 Gastronomski kulturi skozi tisočletja; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Boris Pahor: »V lahi in tu«, roman; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 2. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravnik in pacient; 12.00 Zrcalce, zrcalce, povej!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Cecilijanka 1987; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Od Milj do Devina; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 48. nadaljevanje; 15.30 V svetu knjige; 16.30 Ko zvezde zabliščijo; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Tržaška pisma Vuka Karadžića. Izbor in spremna beseda: Slobodan Stojanović; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 3. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 V znamenju Rdečega križa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Duško Jelinčič: Odhajanja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 49. nadaljevanje; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: ženski zbor »Szilágy Erzsébet« iz Budimpešte; 18.00 »Krvavo polje, brezmejno gorje!«, Prva svetovna vojna in begunci s soške fronte; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 4. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Se enkrat film (I.); 12.00 Se enkrat film (II.); 12.30 »Iz tišine glas« - pogovori z ustvarjalci; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Cecilijanka 1987; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Po svetu z raketo; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 50. nadaljevanje; 15.10 V filmskem svetu; 16.00 »Krivi preroki«; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 5. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Bom naredu stazice« - oddaja iz Kanalske doline; 15.00 Drugi program, vodi Peter Cvelbar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Pozabljeni smeh. Josip Ogrinc: »Kje je meja?«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Umrli je dr. Joža Vilfan

V Ljubljani je v soboto, 21. t.m., umrl dr. Joža Vilfan, znani slovenski politik in diplomat, čigar življenje in delo sta tesno povezani tudi — in lahko bi rekli — zlasti s Slovenci na Tržaškem in drugod v Furlaniji - Julijski krajini ter Italiji.

Dr. Joža Vilfan se je rodil v Trstu leta 1908 v družini takratnega vodilnega primorskega politika dr. Josipa Vulfana, ki je po prvi svetovni vojni tudi zastopal primorske Slovence in Hrvate v rimskem parlamentu. Joža Vilfan je obiskoval srednjo šolo v Trstu, univerzo najprej v Rimu in nato v Ljubljani, kjer je diplomiral iz prava. Kot vseučiliški študent se je udeleževal v levih slovenskih akademskih organizacijah, po zasedbi Ljubljane po Italijanih se je priključil Osvobodilni fronti in je bil leta 1943 poslan na Primorsko, kjer je bil tajnik Narodnoosvobodilnega odbora za Slovensko Primorje.

Po vojni se je kot izvedenec udeležil pogajanj za pariško mirovno konferenco, ki je določila nove meje med Italijo in Jugoslavijo. Zatem je bil najprej javni tožilec Jugoslavije, nato stalni predstavnik Jugoslavije pri Organizaciji Združenih narodov, nekaj časa namestnik zunanjega ministra, osebni tajnik predsednika republike Tita, veleposlanik v Indiji, podpredsednik slovenske vlade in nazadnje še voditelj slovenskih delegatov v beograjski skupščini. Do svoje smrti je bil član sveta federacije.

Tudi v zadnjih letih je pokojni dr. Joža Vilfan od blizu spremljal dogajanja med Slovenci v Italiji in se rad udeleževal njihovih manifestacij ter prireditev, čeprav so slednje bile, na primer, v najbolj odročnih krajih naše Benečije. Z njegovo smrtjo lega v grob eden velikih slovenskih primorskih rodoljubov, politik, ki ni nikdar pozabil na kraje, v katerih se je rodil, in na razmere, v katerih je odrasčal. Zamejski Slovenci izgubljamo diplomata, ki je bil vedno na razpolago našim ustanovam, organizacijam in posameznikom. Naj na tem mestu navedemo besede, ki jih je dr. Joža Vilfan kot voditelj slovenskih delegatov v beograjski skupščini spregovoril prvega oktobra leta 1975 ob sporazumu med Italijo in Jugoslavijo, ki je med drugim dokončno uredil meje med obema državama.

Dr. Vilfan je tedaj med drugim dejal: »Ne bi bil docela iskren, če ne bi dodal, da je to, kar smo danes slišali — šlo je za informacijo takratnega zunanjega ministra Minića o sporazumu med Italijo in Jugoslavijo — vzbudilo v nas tudi čustva in misli iz preteklosti. Meja, ki jo je potegnila pogodba iz leta 1946 oziroma 1947, pušča zunaj naše skupnosti ljudi, ki so po krvi in jeziku, po skupnih bojih in trpljenju v preteklosti, del našega telesa, in zemljo, ki so jo obdelovali naši predniki in ki so jo z žrtvami pojili naši tovariši v veliki narodnoosvobodilni vojni. V tem, na novo vzburkanem vrtincu misli in čustev, je, razume se, vsak kos zemlje neizmerno dragocen. In da sem čisto specifičen, če sedaj Italija končno priznava našo suverenost nad bivšo cono B, mi puščamo Italiji vso cono A, puščamo Trst. Toda še bolj kakor v oddaljenem letu 1946 in 1947 ali v letu 1954 nam je danes pred očmi odgovornost pred vso Evropsko skupnostjo in pred vsem svetom, da naj iščemo rešitve, ki omogočajo mir in sodelovanje na tem pomembnem delu našega kontinenta«. Tako je med drugim dejal pokojni dr. Joža Vilfan v beograjski zvezni skupščini, ko je ta pristala na sporazum med Italijo in Jugoslavijo, ki je bil nato podpisan v Osimu. In te besede ga — po našem — uvrščajo med ljudi, ki jih bodo Slovenci na Tržaškem in drugod po Italiji ohranili v trajnem spominu.

—o—

UMRL JE INŽ. SIMON KREGAR

V New Yorku je 19. t.m. umrl inženir, arhitekt Simon Kregar. Star je bil 73 let. Rodil se je v Ljubljani. Od leta 1945 do leta 1947 je bil profesor na slovenski nižji srednji šoli pri Sv. Jakobu v Trstu, nato pa je bil uslužbenec tržaške radijske postaje. Leta 1951 je odšel v Združene države Amerike, kjer je bil zaposlen pri eni največjih inženirskih pisarn na svetu, ki ima svoj sedež v New Yorku. Med svojim bivanjem v Trstu se je aktivno udeleževal v takratnem slovenskem kulturnem življenju ter bil med ustanovitelji Slovenske prosvete in član Radijskega odra.

Pismo avstrijskemu konzulu

Mladinska sekcija Slovenske skupnosti je na svoji seji z dne 20.11.1987 podrobno preučila zadnje razvoje v zvezi z dvojezičnim šolstvom na avstrijskem Koroškem. Z zaskrbljenostjo je vzela na znanje, da se pripravlja šolska reforma, ki bi hudo oškodovala ali celo ukinila dvojezično šolstvo.

Želimo posredovati našo zaskrbljenost nad temi ukrepi, ki bi lahko usodno prizadeli slovensko manjšino v Avstriji, s katero nas veže globoka čustvena vez.

Pričakujemo si, da bodo pristojni avstrijski organi upoštevali pri šolski reformi tudi željo ter pričakovanja slovenske

koroške narodnostne manjšine, ki imajo svojo juridično zaslonbo v Avstrijski državni pogodbi. Vsaka demokratična reforma mora manjšino okrepiti ne pa ošibiti.

Narodne manjšine so lahko najboljši vezni člen pri meddržavnem sodelovanju. Alpe-Jadran in lahko omogočajo boljše razumevanje ter spoznavanje sosednih narodov, kar pripomore k ohranjanju miru.

Spoštovani gospod konzul, prosimo Vas, da posredujete naše stališče odgovornim avstrijskim organom, ki je stališče celotne naše stranke in sploh Slovencev v Italiji.

S spoštovanjem
Mladinska sekcija Ssk

Južni Tirol in zedinjena Evropa

»Južni Tirol zaradi svojega posebnega jezikovnega položaja računa na Evropo in tudi zaradi tega polaga vse svoje upe v združeno Evropo. Na ta način bi tudi državne meje postale manj stroge. Prihodnja Evropa ne sme postati centralizirana Evropa narodnih držav, temveč mora zagotoviti tudi avtonomnim deželam pravico do sodelovanja«. Tako je izjavil v Bruslju predstavnik Južnotirolske ljudske stranke Oskar Peterlini na zasedanju predstavnikov sveta evropskih dežel, ki si prizadevajo, da bi okrepili svojo pravico do sodelovanja.

V svojem posegu je Peterlini poudaril, da bi poleg parlamenta Evropske gospodarske skupnosti morali ustanoviti zbornico dežel, ki bi kot senatna zbornica jamčila krajevnim ustanovam pravico do sodelovanja. Svet avtonomnih dežel bi torej moral imeti več oblasti, je na koncu dejal predstavnik Južnotirolske ljudske stranke, saj bi morali v okviru Združene Evrope priznati pravico do odločanja ne samo narodnim državam, temveč tudi deželam. Samo v ta namen je Južni Tirol pred leti postal član Sveta evropskih dežel.

Dizdarević je bil v Gradcu

Jugoslovanski zunanji minister Raif Dizdarević je bil v Grazu. Šlo je za redno vsakoletno srečanje šefov diplomacije Jugoslavije in Avstrije, v okviru katerega se je Dizdarević posvetoval s svojim avstrijskim kolegom Alojzom Mockom o medsebojnih odnosih in o aktualnih mednarodnih vprašanjih. Zunanja ministra sta podpisala triletni program o kulturnem sodelovanju. Po prihodu v Graz je Dizdarević sprejel predstavnike koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov, ki so ga seznanili s svojimi problemi in še zlasti z vprašanjem dvojezičnega šolstva na Koroškem.

Novi blaženi

V cerkvi svetega Petra v Rimu je bila v nedeljo, 22. t.m., slovesnost, ki je trajala dve uri in pol in med katero je papež Janez Pavel II. proglasil za blažene 85 angleških mučencev, ki so darovali svoje življenje za vero konec 16. in konec 17. stoletja. S papežem je somaševalo 32 škofov in nadškofov, ki so v pastirski službi v krajih, kjer so bili doma novi blaženi. Polovico nagovora na vernike je papež imel v italijanščini, polovico pa v angleščini. Med novimi blaženimi je 22 laikov in 63 duhovnikov. Slovesnosti v cerkvi svetega Petra v Rimu se je udeležilo tudi predstavništvo britanske kraljeve družine. Prisotno je dalje bilo uradno odposlanstvo anglikanske Cerkve. Namesto zbora Sikstinske kapele je nastopil zbor katoliške katedrale v Westminsteru.

Na svojem nedeljskem srečanju z verniki, zbranimi na Trgu svetega Petra v Rimu, je papež Janez Pavel II. skoraj ves svoj govor posvetil Marijinemu svetišču v Kijevu v Ukrajini.

Občni zbor SDGZ

V Kulturnem domu v Trstu je bil v nedeljo, 22. t.m., občni zbor Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, ki je bilo ustanovljeno leta 1947 v Trstu na pobudo skupine slovenskih gospodarstvenikov. Pred 10 leti se je združenje razširilo na Goriško z ustanovitvijo pokrajinskega odbora in odprtjem uradov. Od lanskega leta pa je Slovensko deželno gospodarsko združenje uradno prisotno tudi na Videmskem, svoje urade pa ima v Čedadu. Bistven del občnega zbora, na katerem je bilo polnoštevilno zastopano članstvo, ob istočasni prisotnosti predstavnikov oblasti in zastopnikov sorodnih organizacij, je bil v referatih, predvsem pa v poročilu predsednika dr. Vita Svetine. Ta je v uvodu osvetlil gospodarske težnje v svetu, v Evropi in v ožjem italijanskem okviru. Ugotovil je, da nekatere negativne težnje povzročajo zaskrbljenosti pri nas, saj je neodvisnost gospodarstva vsak dan bolj očitna. Še posebno izčrpno je predsednik obravnaval gospodarski položaj v naši deželi, kjer se začenjajo zaznavati posledice demografskega upadanja. Medtem ko je industrijska stvarnost v Furlaniji zelo obetavna, saj se številna podjetja zadovoljivo udeležujejo na mednarodnem tržišču, pa se na Tržaškem in Goriškem nadaljujejo težave, ki trajajo že vsa povojna leta. Križa je prizadela tudi tovarno IRET, ki se je znašla v težavah zaradi neutemeljenih in spornih vladnih ukrepov.

Kritično je Svetina govoril o stališčih dežele, ki so prišla do izraza v takomimovanem »paketu za Trst« in prav tako tudi glede zakona o razvoju gorskih območij, ki pušča brez ugodnosti občini Špeter in Šent Lenart. Poznajo se tudi posledice krize jugoslovanskega gospodarstva, vendar pa jugoslovanska usmeritev v razvoj drobne ekonomije odpira našim podjetnikom in obrtnikom večje možnosti sodelovanja. Odpirajo se tudi možnosti, ki jih daje ustanavljanje prostih industrijskih con v Jugoslaviji. Prav tako perspektivno se zdi večje obmejno gospodarsko sodelovanje z razširitvijo blagovne menjave po tržaškem in goriškem avtonomnem računu. Pomembno vlogo bi lahko odigral tudi Osimski sporazum, vendar je praktično neizkoriščen. Za našo manjšinsko skupnost je posebno po-

memben zakon za obmejna območja, ki je bil predložen italijanskemu parlamentu. Ta zakon bi moral obvezno upoštevati tudi razvojne potrebe naše skupnosti, ki je nosilka specifičnih interesov na ozemlju, kjer bodo veljala ta določila. S tem v zvezi je Vito Svetina zahteval, naj bi vključili v zakon poseben sklad, ki bi bil namenjen

SPORTNO ZDRUŽENJE OLYMPIA obvešča, da se uporaba nove telovadnice ob Katoliškem domu v Gorici (Drevored XX. septembra 85) vrši po sledečem urniku:

DEKLICE OSNOVNIH SOL

(od 6. do 10. leta starosti) telovadijo ob ponedeljkih in četrtek ob 15.00 do 16.30

DEČKI OSNOVNIH SOL (od 6. do 10. leta starosti) vadijo ob četrtek ob 18.00 do 20. ure

DEKLICE NIŽJIH SREDNJIH SOL (od 10. do 14. leta starosti) telovadijo in se posvečajo miniodbojki ob torkih in petkih od 17. ure dalje)

DEČKI NIŽJIH SREDNJIH SOL (od 10. do 14. leta starosti) telovadijo in igrajo miniodbojko ob ponedeljkih in sredo od 17.00 do 18.30.

REKREACIJSKA TELOVADBA ZA OD-RASLE vsak ponedeljek in sredo od 20.45 do 21.45

Tisti, ki bi se telovadnih tečajev radi udeležili, naj se javijo v telovadnici ob navedenih urah.

Tudi vadba v košarki za dečke in fante bo možna v kratkem.

družbenemu in gospodarskemu razvoju naše skupnosti.

Poročilo predsednika Svetine je posvetilo veliko pozornosti razširitvi delovanja združenja na videmsko pokrajino, skrbi za obrtnike, trgovce in še zlasti gostince. Ugodno stanje je tudi v bančnem sektorju, kjer je v šestih zavodih zaposlenih preko

dalje na 4. strani

Milovan Džilas v Parizu

V Parizu je prejšnji teden bilo mednarodno srečanje pisateljev, ki so ga organizirali francoski PEN, Mednarodna zveza razumniškega odbora in ameriška revija »Continent« z geslom »Literatura prek državnih meja«. Srečanje je vodil Milovan Džilas, ki je bil seveda zaradi svoje politične preteklosti v središču pozornosti. Pred začetkom literarnega zasedanja je bila tiskovna konferenca, na kateri je Džilas dejal, da v Jugoslaviji trenutno vlada velika duhovna sprostitve, da se lahko — zlasti v sociologiji — tiskajo vse knjige, da so na trgu tudi knjige sovjetskih oporečnikov, pri čemer je pikro omenil, da žal ni prostora samo za njegove knjige. V svojem referatu — tako je napisal Bogdan

Pogačnik v ljubljanskem Delu — pa je zelo kritično govoril o eroziji vladajočega sistema v Jugoslaviji. Na tiskovni konferenci je na vprašanje, ali vidi v Jugoslaviji trenutno perspektive pluralizma in večstrankarstva, odgovoril, da je v Jugoslaviji sedaj na oblasti osem različnih komunističnih partij — republiške in obe pokrajinski — medtem ko je beograjska zvezna vlada dejansko koalicija. Srečanje bi moralo še dalje razvijati dialog med pisatelji Vzhoda in Zahoda, vendar je v tej nameri samo delno uspelo, saj ni bilo nobenega pisatelja iz Sovjetske zveze, niti tistih, ki so jih uradno povabili preko Zveze pisateljev. Na vabilo pa so se polno odzvali pisatelji iz Jugoslavije.

Mamila v deželi in drugod

Velika kombinirana akcija policije, orožnikov in sodnih oblasti proti razpečevalcem in tihotapcem z mamili je do zdaj privedla do aretacije 32 ljudi, 16 oseb pa je bilo prijavljenih. Preiskava, ki še ni končana in terja nekatere poglobitve in pojasnila, je natanko osvetlila pojav narokomanije tudi med orožniki in policisti, saj je med aretiranci kar osem karabinerjev in dva policijska agenta. Odvisnost od mamil in nujna potreba vsevečjih denarnih sredstev jih je privedla tudi do raznih ropov in izsiljevanj.

Preverjen je bil tudi simulirani rop na kombi družbe »Autovie Venete«, s katerega sta orožnika — ob sodelovanju voznika — odnesla okoli pol milijarde lir. Med glavnimi osumljenci je vsekakor podčastnik Eduardo Ceresi. Preiskava, med katero je prišlo na dan tudi pol kilograma zlatega nakita, ki so ga našli v tržaški zastavljalnici, se je razširila tudi na druge kraje v državi in bo verjetno privedla do nadaljnjih aretacij.

Simpozij o Istri

V Miljah je bilo prejšnji teden mednarodno študijsko srečanje o ljudstvih in kulturah v Istri in o medsebojnih izmenjavah in vplivi. Priredil ga je kulturni krožek »Istria«, da bi pripomogel k boljšemu spoznavanju krajevnih kultur zunaj nacionalističnih shem. Beneški sociolog Ulderico Bernardi, ki je v miljski občinski palači odprl srečanje, je poudaril, da je odhod 300 tisoč Italijanov iz Istre po drugi svetovni vojni bil v največji meri posledica pomanjkanja dialoga med obema kulturama. To srečanje pa želi vzbuditi medsebojno strpnost, ki bo vedno bolj potrebna v družbenih odnosih sodobne stvarnosti — je še poudaril profesor Bernardi. Prvo poročilo je podal profesor Lujo Margentić z reške univerze, sledila pa je okrogla miza, na kateri so razni izvedenci razmotrivali medsebojne vplive med slovenskim in romanskim jezikovnim območjem v Istri. Zasedanje se je nadaljevalo naslednji dan. Svoja poročila so podali profesorji Vlado Boljunčić, Branko Marišić in Miroslav Bertoša.

Občni zbor SDGZ

■ nadaljevanje s 3. strani

250 ljudi. Manjšinsko gospodarstvo — je sklenil svoj poseg Svetina — se kljub vsem težavam in oviram razvija. Potrebni so nam specializirani in visoki kvalificirani kadri, zato moramo skrbeti za usposabljanje mladine na vseh področjih. Poudaril je še, da je utrjevanje združenja predpogoj za skladen razvoj gospodarstva, saj Slovensko deželno gospodarsko združenje predstavlja organizacijo, ki v pogojih narodnostne neenakopravnosti organizirano ščiti interese svojih članov in narodnostne skupnosti sploh.

Na občnem zboru so izvolili novi glavni in nadzorni odbor.

Slovenski dijaki so zborovali

Dijaki Znanstvenega in klasičnega liceja F. Prešeren so imeli 23. novembra skupno zborovanje, na katerem so razpravljali o šolskih problemih. Glavni problem, o katerem so diskutirali, je prostorska stiska na šoli, ki je nastala zaradi povečanega števila razredov in uvedbe informatike. Lotili so se tudi problema telovadnice, ki je zelo majhna in večkrat umazana ter nevarna. Pogovarjali so se tudi o možnosti, da bi uvedli razne oblike družabnih dejavnosti v okviru šole.

Med drugim so dijaki sestavili in odobrili tudi resolucijo, s katero izražajo solidarnost koroškim Slovincem. Resolucija se glasi:

»Dijaki Znanstvenega in klasičnega liceja F. Prešeren, zbrani na zborovanju dne 23. novembra 1987, izražamo vso svojo solidarnost koroškim Slovincem, ki preživljajo v teh dneh težko preizkušnjo zaradi sklepa strankarskega vrha treh avstrijskih strank o pedagoškem modelu dvojezičnega šolstva na Koroškem. Ta model, ki zahteva ločitev otrok na osnovnih šolah Južne Koroške, predstavlja kapitulacijo strank pritisku nacionalističnih sil in je v popol-

nem nasprotju z voljo same manjšine, ki vidi v takem ločitvenem modelu nevarnost za svoj razvoj in sam obstoj. Obsojamo dvojno mero Avstrije do manjšinske problematike: na eni strani zelo tenak posluh za zahteve nemške manjšine na Južnem Tirolskem, na drugi strani pa popolno gluhost za zahteve slovenske manjšine, ki živi v okviru njenih meja. Ko izražamo vso svojo podporo koroškim Slovincem, pričakujemo, da avstrijski parlament ne bo uresničil sklepa strank, saj bi tako zelo škodil svojemu ugledu v mednarodni javnosti«.

Dijaki so sklenili poslati resolucijo radiu, tisku, Zvezi slovenskih organizacij v Celovcu, Narodnemu svetu koroških Slovincov in avstrijskemu konzulatu v Trstu.

—o—

Tudi občinski svetovalec v Trstu prof. A. Lokar je podpisal zahtevo, naj se skliče seja občinskega sveta, ki naj razpravlja o odstavitvi župana Staffierija. Prof. Lokar se sklicuje na stališča, ki jih je Slovenska skupnost zavzela že na začetku leta, ko je zavrnila znani županov nastop v Rossetti-jevem gledališču.

Zora Koren Škerk v Tržaški knjigarni

Zoran Kržišnik je v katalog najnovejše razstave grafik Zore Koren Škerk — otvoritev je bila v četrtek, 19. t.m. — uvodoma poudaril dvojno prednost grafične umetnosti: njeno komunikativnost in demokratičnost, saj avtor, ki uporablja razmnoževalno tehniko, očitno želi posredovati svojo misel čim širšemu krogu. Toda grafika, nadaljuje Kržišnik, danes ni več glasna bojevnica na barikadah, pač pa poetična izpoved, podobna lirski pesmi.

Avtoričino intimno razmišljanje o minljivosti je poudarjeno tudi v najnovejših listih in je torej le nadaljevanje poetične pripovedi, ki smo jo zaznali v časih, ko so nas na to v jedkanicah in akvatintah opozarjale ure. Tiktakanje ur nas

zdaj na minljivost le še obrobno spominja, saj so to vlogo prevzeli drugi otipljivi znaki nezadržnega spreminjanja od morskih rib in školjk, od katerih je ostalo le še fosilno okostje, pa do šopka že ovelih cvetic. Vse se spreminja, razen našega hlastanja za novim, ki je le obupni poskus tekme za minljivostjo. V svojem nemočnem teku skušamo dohiti, zaustaviti minljivost, spremeniti včeraj in jutri v danes. Tako se podimo le po površini, se prepričujemo, da je življenje ledena ploskev, na kateri se drsalec, ki se ustavi, pade. In vendar bi si lahko olajšali naš danes, če bi zapustili površino, se spustili v globino, si privoščili trenutek premora in se ne spuščali

dalje na 8. strani ■

Podelili so 23. Bloudkove nagrade

V Nazorjih pri Mozirju v Savinjski dolini je bila v četrtek, 19. t.m., slovesna podelitev 23. Bloudkovih nagrad, to je enega najvišjih slovenskih priznanj za delo v telesni kulturi. Poleg sedmih nagrad so podelili sedemnajst plaket. Med nagrajenci je tudi profesor Bojan Pavletič, organizator, vzgojitelj in pedagog, ki je bistveno pripomogel pri razvoju telesne kulture med Slovenci v Italiji, predvsem pa na Tržaškem. Prof. Pavletič je bil tudi prvi predsednik krovne športne organizacije Zveze slovenskih športnih društev v Italiji. V utemeljitvi je dalje poudarjeno, da je bil soustanovitelj Športne šole v Trstu, katere predsednik je še vedno. Prof. Pavletič je organizatorjem sporočil, da nagrade ne more sprejeti. Nagrajeni so bili še 24-letni Postojčan Rajmond Debevec za uspehe v strelskem športu, Cveto Pavčič za organizacijske dosežke, Jeseničan Ciril Praček kot strokovnjak za smučanje,

alpinizem in gorsko reševalno službo, Mateja Svet za vrhunske tekmovalne uspehe v alpskem smučanju in domačinka Pavla Trogar za organizacijske uspehe. Sledila je podelitev plaket. Med drugimi so Bloudkove plakete prejeli Jernej Abramič in Andrej Grubiša iz Nove Gorice, Janko Požar iz Postojne, Jože Žabkar iz Kopra, Marjan Štrukelj iz Nove Gorice in koprski jadranski klub »Jadro«. Nagrajen pa je bil tudi kolega športne redakcije ljubljanskega Dela Jože Dekleva.

Predsednik Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije Brvar je v svojem govoru poudaril trenutne probleme slovenske telesne kulture. Poudaril je, da je položaj naravnost tragičen, zaradi omejitvenih posegov zvezne vlade in zmanjšanih finančnih sredstev za šport. Kažejo se znaki centralizacije in birokratizacije, tako da se je telesna kultura znašla na robu družbenih dogajanj.

Nenadna smrt kulturnega delavca v Gorici

Na Goriškem in tudi drugod po Primorskem je v soboto, 21. t.m., globoko odjeknila žalostna vest, da je v Gorici umrl Viktor Prašnik, znani kulturni delavec, po rodu iz Cerknega. Star je bil 68 let. Deloval je predvsem v okviru katoliških prosvetnih organizacij in še posebej na področju organiziranega zborovskega petja.

Že pred vojno je kot zaveden Slovenec deloval v mladinskih organizacijah, ki so podtalno ohranjale živo narodno zavest ter ljubezen do rodne jezika in pesmi. V mlajših letih že po vojni je pokojnik pogosto nastopal tudi kot igralec na ljudskih odrih po Goriškem. V zadnjem razdobju je bil zaposlen v upravi tednika Katoliški glas.

Rajni Viktor Prašnik je bil priljubljen in spoštovan zaradi prijaznega značaja in prijateljske odprtosti do vseh. Z njim odhaja v večnost še ena markantna osebnost Slovenca z globokim čutom za narodne in duhovne vrednote.

Uspešen trio v Gorici

Duo z visoko profesionalnostjo in ena Stradivarijevih violin, ki v svojih 263 letih starosti samo povečala čudovito zvočnost svojih strun, to je bil trio, ki je v drugem nedeljskem koncertu Kulturnega društva Lipizer očaral številno občinstvo v goriškem Avditoriju 15. novembra letos. Bilo je skoraj nemogoče, da ne bi posvetili vsaj enega nastopa velikemu mojstru v izdelovanju violin, ki mu pravijo kar »veliki Kremončan« ob 250. obletnici njegove smrti. In nihče ni tega mogel predstaviti bolje kakor Črtomir Šiško, srečni imetnik gosli, ki jim pravijo »Abergavenny«, iz leta 1724, ki je iz njih izvalil vse možnosti, ki so mu jih dajale odigrane skladbe.

Matineja se je začela s Tartinijevo »Zapuščena Dido«, kjer je, zlasti v allegro, dobro izstopala Šiškojeva virtuoznost, mestoma ritmično poudarjena, pa spet melodiozno lirična. Sledila je Shubertova »Sonata v G molu«, kjer je zablestela mehka in obenem briljantna rafiniranost izvedbe ruskega pianista Igorja Lazka, izvrstnega partnerja v celotni izvedbi programa.

V drugem delu sta glasbenika odigrala »Suito za violino in klavir« Danila Švare, ki je zelo zanimiva zaradi svoje zgradbe, moderne, a brez pretiravanj, in zaradi harmonične ter ritmične tematike. Dvoržakova zahtevna »Sonatina v G duru« je predstavljala veliki finale tega posrečenega nastopa, kjer je ponovno violinist lahko pokazal svoj umetniški zanos, popolnoma v skladu s kompozicijo češkega umetnika.

Ob odobravanju občinstva in zahtevi po ponovitvah sta Šiško in Lazko zaigrala še Mascagnijev »Intermezzo« iz »Prijetelja Fritza«. Predstavljala je prof. Bledig.

L. Q.

Revija Cecilijanka 1987 v Gorici

V soboto, 21., in v nedeljo, 22. novembra, je bila v Gorici tradicionalna revija pevskih zborov Cecilijanka. Letos je ta revija doživela svojo 29. priredbo in je bila posvečena 50-letnici nasilne smrti skladatelja Lojzeta Bratuža in 25-letnici smrti Mirka Fileja. Vsa prireditelja pa je potekala pod žalostnim vtisom smrti Viktorja Prašnika, zaslužnega kulturnega in prosvetnega delavca na Goriškem, ki se ga je v uvodnem nagovoru spomnila prof. Francka Žgavec.

Revija je tudi letos bila priložnost za srečanje pevskih zborov, ki pojejo na Goriškem, ob njih pa so nastopili tudi pevci iz Koroške, Kanalske doline, Slovenije in Tržaške. Skupno je nastopilo osemnajst pevskih zborov, ki so med seboj zelo različni tako po pevski moči kot zanimanjih in okolju, v katerem delujejo.

Prav zato so podobne revije lepa priložnost, da si poslušalec ustvari vsaj bežen vtis o utripu zborovskega petja na nekem področju. Če govorimo o letošnji Cecilijanki, smemo trditi, da je bila revija tako po sporedu kot po kvaliteti dokaj zanimiva. V povprečju so bili pevski zbori skrbno pripravljeni in tudi spored ter izbira pesmi sta dokazala, da se postopno dviga zahtevnost izvajanih pesmi. Nekateri zbori so predstavili polifonske skladbe in skoraj vsi so izbrane pesmi izvajali na čisto dostojni ravni. Poglavlje zase je seveda nastop mešanega zbora »Hrast« iz Doberdoba, ki je letos slavil 25. obletnico nastopanja na reviji Cecilijanka. Slavljenec je pod vodstvom dirigenta Hilarija Lavrenčiča dokazal, da ima jasne programske koncepte. Poleg petja »a capella« so ob spremljavi orkestra zapeli nekaj odlomkov iz priljubljene operete Benatzkyja »Pri belem konjičku«, ki jih je priredil sam pevovalja.

Med sobotnim koncertom sta se še posebej izkazala mešani zbor »I Madrigalisti

di Gorizia«, ki jih vodi Antonio Stacul, in mešani zbor Rupa-Peč. Poleg teh zborov pa so peli še Moški zbor »M. Filej« iz Gorice, ki ga vodi Zdravko Klanjšček, dekliški zbor »Števerjan«, ki ga vodi Anka Černic, ženski zbor »Sovodnje«, moški zbor »A. Paglavac« iz Podgore, ki ga vodi Marijan Ciglič, mešani zbor »Sedej«, ki je pel pod vodstvom Tomaža Tozona — ta zbor vodi tudi Herman Srebrnič — »Fantje izpod Grmade«, ki jih vodi Ivo Kralj, in mešani zbor »Lojze Bratuž«, ki ga vodi Stanko Jericijo.

V nedeljo so peli moški zbor »Štma-ver«, ki ga vodi Gabrijel Devetak, mladinski mešani zbor »Ojsternik« iz Ukev, ki ga vodi Oswald Errath, dekliški zbor goriškega učiteljskega »S. Gregorčič«, ki ga vodi Francka Žgavec, mešani zbor »Topničar« iz Trnovega, vodi ga Zdravka Mikuletič, pevska skupina »Števerjan«, umetniški vodja je Tomaž Tozon, mešani zbor »Štandrež«, ki ga vodi Mirko Špacapan, Dekliški zbor »Devin«, ki ga vodi Herman Antonič, zbor »Peca« iz Globasnice na Koroškem, moški zbor »Provok« iz Nove Gorice, vodi ga Jožko Harej, ter že omenjeni zbor »Hrast« iz Doberdoba.

Jasno je, da je pevska revija, ki v dveh dneh predstavi toliko zborov, precej »zadrihana«. Marsikateri zbor bi verjetno bolj odšel svoj spored, če bi lahko bolj po-

dalje na 8. strani ■

—o—

SLOVENŠČINA V UKVAH

Po pisnem dovoljenju didaktičnega ravnateljstva na Trbižu se je ta teden v osnovni šoli v Ukvah pričel tečaj slovenskega jezika. Poteka vsak petek med 14. in 17. uro, vodi pa ga Irena Šumi z ljubljanskega Inštituta za narodnostna vprašanja. Glasbeni pouk se je na isti šoli pričel v sredo, 11. novembra. Učno osebje prihaja iz Kranja.

V Laškem ustanovili novo društvo

Slovenci iz Laškega so v torek, 17. novembra, ustanovili v Ronkah novo društvo, ki se imenuje »Jadro«. Skrbelo bo za kulturno-prosvetno delovanje in za rekreacijo. Zasedanje, ki je potekalo v prostorih ronškega županstva, se je začelo s pregledom slovenske prisotnosti v teh krajih, ki sega v dobo pred prvo svetovno vojno. Nato so poslušali poročila, ki so jih imeli predstavniki obeh javnih komisij za slovenska vprašanja (v okviru občine v Ronkah ter Javnega večinamenskega centra), nekdanjega društva Srečko Kosovel, Ženskega pevskega zbora, ŠD Iskra, voditeljica dvojezične knjižnice ter domača učiteljica. Zasedanje se je udeležil tudi predstavnik občinske uprave, odbornik za kulturo Soranzio, prisotna pa sta bila še oba občinska svetovalca slovenske narodnosti v ronški občinski upravi.

Ker je živahna razprava pokazala, kako se vsi strinjajo s predlogom, naj se ustanovi društvo, v katerem bi bilo prostora za vse Slovence ne glede na njihovo

strankarsko pripadnost ali svetovno nazarje, so prisotni odobrili statut društva in izvolili skupino ljudi, ki bodo iz svoje srede ustanovili novi društveni odbor in določili program društvenega delovanja.

Zavedati se je treba, da bo društvo delovalo v posebnih razmerah in bo torej njegova dejavnost odvisna od cele vrste objektivnih in subjektivnih dejavnikov. Prva skrb društva bo za družine, katerih otroci obiskujejo slovenski vrtec in slovensko osnovno šolo. Vso pozornost bo dalje društvo posvečalo Slovincem, ki v Laškem nimajo stikov s svojimi rojaki in nimajo priložnosti, da bi se udeleževali in bogatili svojo osebnost v slovenskem okolju. Slovenci v Laškem zato pričakujejo, da bodo lahko razpolagali s primernimi društvenimi prostori, kjer bo na primer lahko vadal tudi ženski pevski zbor, ki je v zadnjih osmih letih v lastni režiji priredil marsikatero manifestacijo. Želi pa v svojem krogu videti še nove obraze.

Karlo M.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Dnevi koroških Slovencev na univerzi v Marburgu na Lahni

Med 12. in 15. novembrom je inštitut za slovansko filologijo univerze v Marburgu na Lahni v povezavi s tamkajšnjim »Novim literarnim društvom« priredil poseben simpozij o slovenski manjšini v Avstriji. Osnovni del velike prireditve je bil posvečen literaturi koroških Slovencev, ki je v prevodih Petra Handkeja danes znana tudi širši nemški kulturni javnosti.

O zgodovinskem razvoju slovenske koroške literature v okviru celotnega slovenskega kulturnega razvoja in povezav z nemško-avstrijsko književnostjo je govoril v uvodnem predavanju na Dunaju živeči Lev Detela 12. novembra. V petek, 13. novembra, so bili na sporedu referati glavnega urednika revije »Celovski zvon« in ravnatelja slovenske gimnazije v Celovcu dr. Reginalda Vospernika, celovškega pisatelja in prevajalca Petra Kerscheja in mlajšega koroškega dvojezično pišočega avtorja Janka Ferka o različnih problemih sodobne koroške slovenske književnosti. Isti dan je socialnokritični časnikar in publicist Franci Zwitter mlajši razpravljal o aktualni kulturnopolitični situaciji na Koroškem, kritiziral okostenelost nekaterih nemško-avstrijskih politikov ter istočasno opozoril na nepregibnost slovenskih manjšinskih kulturnih in političnih funkcionarjev.

Ne le literaturi koroških Slovencev, temveč širšim obojejem odnosov med manjšino in večino ter njunimi sosedmi, je bil zapisan javni razgovor 15. novembra, na katerem sta sodelovala tudi dva vidna avstrijska politika, predsednik koroškega deželne zbornice Josef Schantl, ki je v začudenje navzočih govoril o nekem »strahu večine pred manjšino«, in slovenski poslanec na listi zelenih v avstrijskem državnem parlamentu na Dunaju Karel Smolle, ki je tudi sam slovenski pesnik. V nasprotju s predsednikom koroškega zbornice Schantla so se Slovenci na razgovoru pri poslušalstvu dobro odrezali.

Pomembno literarno prireditev je v znani marburški kavarni Vetter v nedeljo, 15. novembra dopoldne, organiziralo zelo aktivno marburško »Novo literarno društvo«. Iz svojih del so brali prominentni slovenski koroški pesniki in pisatelji Florjan Lipuš, Gustav Januš, Maja Haderlap in Janko Ferk. Zadnja dva sta nastopila tudi na različnih hessenskih državnih šolah z Marburgom povezanim sosednim krajem Biedenkopf.

Predavanja in literarni teksti na simpoziju in literarnih prireditvah nastopajočih bodo izšli v knjižni obliki pri marburški založbi Hitzeroth. Ta je že leta 1986 namreč začela izdajati posebno antologijsko serijo »Marburški literarni dnevi«. Prva knjiga je bila pod naslovom »Lagodni samomorilec« posvečena sodobni avstrijski literaturi. V njej so objavljeni tudi prispevki v Avstriji živečih slovenskih ali s Slovenci živo povezanih avtorjev Janka Ferka, Leva Detela in

Petra Kerscheja ter prevajalca slovenskih tekstov v angleščino Herberta Kuhnerja.

Omeniti velja, da je hessensko univerzitetno mesto Marburg bratsko povezano s slovenskim Mariborom. Slovenski pesniki in pisatelji iz Jugoslavije so v Marburgu že dvakrat brali iz svojih del. Pred kratkim pa je v Mariboru kot pozitivni odsev stikov med slovenskimi in nemškimi avtorji izšla posebna antologija marburške literature. V uvodu piše odgovorni urednik mariborske literarne revije »Dialogi« Franc Friškovec, ki je antologijo v posebnem zvezku izdala, o prijateljskih vezeh med obema mestoma. Spremno besedo je prispeval tudi marburški župan in vodja kulturnega referata dr. Gerhard Pätzold. V pričujoči antologiji so objavljeni v slovenskih prevodih Vladimira Gajška in Franca Friškoveca prispevki šestindvajsetih avtorjev iz Marburga. »Anthologia Marburgensis« — tak je naslov Marburgu in njegovi književnosti posvečenega letošnjega poletnega zvezka »Dialogov« — je pomemben korak k boljšemu kulturnemu spoznavanju med obema v preteklosti tako različno usmerjenima področjema. V antologiji so med drugim natisnjeni teksti Reinharda Spalkeja in prizadevnega predsednika »Novega literarnega društva« Ludwiga Leggeja, ki ima velike zasluge za dobre bilateralne odnose s slovensko kulturo.

Lev Detela

Devet mesecev - ali knjiga o tem, kako je dedek M. Mahnič pričakoval svojega vnuka

Med vožnjo v avtobusu sem začel brati knjžico, ki sem jo pred dnevi dobil v dar. »Devet mesecev«, tako je naslov knjižice, 137. iz zbirke Slovenskih večernic, ki jih izdaja Mohorjeva družba v Celju. Napisal jo je znani gledališki delavec Mirko Mahnič, ki je veliko delal tudi v Trstu in posebno za tržaški radio.

Med potjo mi je uspelo prebrati le nekaj strani, a ves dan mi je med drugim delom misel uhajala na ta ... ne vem, kaj bi napisal: dnevnik dedka, ki pričakuje rojstvo svojega vnuka ali vnukinje, oziroma razgovor med še nerojenim otrokom in svojim dedkom. Dedek v mislih pri-

pravlja sebe na ta veliki dogodek, obenem pa tudi zbira misli, ki jih namerava posredovati otroku svoje druge hčerke. To je knjižica, ki spremlja tudi počutje in vzdušje bodoče mamice in vse družine, ki z radostjo, a tudi z zaskrbljenostjo pričakuje novo bitje, novega človeka, novega Slovenca na ta svet.

To devetmesečno pričakovanje namreč pretresajo tudi novice črnobilske katastrofe, tragično zaključeni beg belokranjskega vojaka iz ljubljanske vojašnice, spomin na vojna leta, na dramatične podatke o splavih in mnoge zgodbe, ki jih dedek skoraj v poduk pripoveduje svojemu vnučku v mislih, da bi ga že v času, ko ga vsi pričakujejo, naučil občutljivosti za lepoto, dobroto, spoštljivosti do tistih vrednot, ki bogatijo človeško življenje. Otroku je ves dojemljiv, pravzaprav še vseveden, saj je njegov duh še vedno razžarjen s Svetlobo Stvarnika. Zato mu ded neče in ne more zamolčati tudi tistih hudih stvari, ki jih bo moral srečati in spoznati, ko bo prišel na svet. Obenem pa se skupno veselita rož in morja, živali in narave, veselita se življenja. Morali bi zapisati polnosti življenja, kajti dedek si za tega novega »človečka« želi, da bi postal »čist in lep« ... »naš otrok bo svoboden ...«. Posebno skrb pa posveča pripovedovanju o družini, v katero bo prišel, o preteklih rodovih, ki so že umrli in v njihove življenjske zgodbe in drže. Obenem ne pozabi, da bi otročička opozarjal na to, da bo prišel na svet kot Slovenec, in zato ga spominja na slovensko zgodovino, še bolj pa na slovensko kulturno dediščino, na Prešerna, Cankarja, Trubarja, na Franceta Vodnika in Edvarda Kocbeka, ki ga tudi dete pozna, saj nebeški zbori pojejo med drugimi brezštevili pesmimi tudi Kocbekovo Hvalnico: Hvalim Stvarnika, da sem, kar sem. Hvalim ga za luč oči, plamen razuma, ogenj ljubezni ... Zgodovinski spomin na rod, iz katerega izhaja, se stalno pre-

Razstava o soški fronti v Solkanu

Goriški muzej je ob obnovljeni vili De Bartolomei v Solkanu, ki je v bodočnosti sicer namenjen muzeju narodnoosvobodilnega boja na Primorskem, odprl veliko razstavo z naslovom »Podobe soške fronte 1915-1917«. Pred kratkim je poteklo namreč 70 let od prodora pri Kobaridu, ki je pomenil zlom fronte z italijanskim umikom in tako bo ta razstava spomnila tudi na to obletnico.

Odprtje razstave v Solkanu je bilo danes (četrtek, 26. novembra), na ogled pa bo daljši čas še v prihodnjem letu, tako da jo bo lahko obiskalo čimveč zainteresiranih. Te dni v vili De Bartolomei potekajo zadnje mrzlične priprave, saj je postavitve razstave tehnično zelo zahtevna, pa tudi število eksponatov je precejšnje. Cilj ustvarjalcev razstave pa je, da bi iz materiala, ki ga v glavnem hrani Goriški muzej, pa tudi nekateri drugi lastniki, obiskovalec dobil čim jasnejšo podobo o tem tragičnem dogajanju, ki je tako silovito poseglo v življenjske usode naših prednikov v Posočju. Na ogled bodo izvirni dokumenti, predmeti, fotografije, razglednice,

umetnine, literatura o soški fronti, nazorni prikazi dogajanja (zemljevidi, statistike in podobno).

Pri tem pa naj ne bi bil v ospredju le vojaški in politični vidik, marveč življenje v vseh sestavinah, ki obsega tudi take prvine, kot so na primer zdravstvo, higiena, delovanje javne uprave, šolstvo, dobrodelna dejavnost, propaganda, likovna umetnost in tako dalje, v posebnih vojnih razmerah. Pozornosti bo deležno tudi vprašanje begunstva, o čemer prav sedaj poteka niz oddaj na Radiu Trst A, ki ga pripravlja Dorica Makuc.

Skraini čas je že bil, da se je muzejskega prikaza soške fronte lotil tudi eden od slovenskih muzejev, saj smo na italijanski strani podobnim pobudam že bili priča, in gotovo je tudi, da je za to najbolj poklican Goriški muzej. Dobro pa bi bilo misliti tudi na ustvaritev stalne zbirke, saj je res škoda, da je načrt o njeni postavitvi na Sveti gori propadel oziroma je bil odložen.

M. V.

dalje na 8. strani ■

Sodobno kmetijstvo

Aktinidija na Primorskem

V najhladnejših zimskih mesecih, decembra in januarja, v času zimskega mirovanja prenese aktinidija brez posledic temperature okrog minus 15 stopinj, vendar le za kratek čas. Pri nižjih temperaturah se poškodujejo zasnove mladih poganjkov v brstih. Takšni brsti največkrat ne odženejo ali pa so poganjki poškodovani. Zelo hude so poškodbe po pomladanskih pozebah. Tam, kjer so marca in aprila temperature pod ničlo, sajenja ne svetujemo, kajti pomladanska pozeba lahko tako poškoduje rastline, da zmrznejo. To še posebej velja za tiste kraje na Primorskem, kjer spomladi pogosto piha ledeno mrzla burja. Sploh pa veter ni koristen za aktinidijo. Med najbujnejšo rastjo lahko polomi poganjke, ki so zaradi hitre rasti zelo nežni. Veter tudi zelo suši rastlino, ki izgube vode pravočasno ne more nadomestiti, zato se pogosto izsuši in listi odpadajo, včasih pa rastline celo odmrejo. Veter slabo vpliva na let čebel in drugih opravevalcev med cvetenjem in suši brazde pestičev. Vse to povzroča slabo oploditev in slab nastavek plodov.

Ob pripravi nasadov se izogibajmo področij, kjer je veliko vetrov in pogostnih neviht s točo.

Toča listje razcefra ali polomi, poškoduje pa tudi poganjke, plodove, predvsem ko so veliki in že nekoliko mehki, ali celo nosilni del.

Aktinidija zahteva dobro in globoko zemljo z nevtrarno ali rahlo kislo reakcijo. Tla morajo biti humozna in sposobna zadrževati vodo tudi v sušnem obdobju. Na slabših tleh si pomagamo z namakanjem in hlevskimi gnojem. Preveč kalcija slabo vpliva na rastlino. Na kisljih zemljiščih se lahko pojavi kloroza, ki je za aktinidijo zelo nevarna. Sajenje v težko, premalo prepustno zemljo ni priporočljivo, ker zač-

nejo korenine gniti in odmirati. Ta sadna vrsta potrebuje veliko vode. Če je nima le za kratek čas, že začne veneti. Tudi površinsko pomanjkanje vode rastlino suši, saj so njene korenine plitke in zato je namakanje nujno, ker s tem tla hladimo, kar rastlini godi.

Pomembna je izbira sorte, a v praksi so od številnih sort razširjene le štiri za pridelovanje plodov - ženske rastline in dve sorti oziroma klona opravevalnih rastlin - moške rastline. Izbira je odvisna od talnih in podnebnih razmer ter rodnosti in kakovosti sorte, sposobnosti skladiščenja posamezne sorte, namembnosti pridelovanja in potrebe tržišča. Najbolj razširjene sorte so spontani sejanec Abbott, bujna sorta, ki zgođaj cveti. Cvetovi so navadno v parih, redkeje posamično ali v troje. Plodovi so srednje veliki 65 do 70 gramov, ovalne oblike, proti vrhu zoženi. Kožica je rjavkasta, gosto dlakava. Meso je svetlo zelene barve, sočno, sladko kiselkastega okusa in prijetnega vonja. Plodove obiramo oktobra, dozoriijo in postanejo užitni okrog Božiča. Dobro se skladiščijo v hladnih prostorih, a le za krajši čas. Sorta Bruno je spontani sejanec, bujna rodna sorta cveti malo za Abbottom. Cvetovi so posamični. Plodovi so podobni Abbottu, meso rahlo kiselkasto sladko aromatično odličnih organoleptičnih lastnosti. Obiramo pred sorto Abbott, užitni sredi decembra. Dobro se skladiščijo, so pa razmeroma občutljivi za poškodbe pri obiranju in prevozu. Sorta je zanimiva zaradi obilne rodnosti, videza plodov, okusa in arome.

Z. T.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Shranjevanje semena

Najpomembnejša lastnost semena je kalivost, saj le kalivo seme lahko razvije svoje genetske zmožnosti. Če upoštevamo, da rastline s semenom ohranjajo vrsto, je seme zelo odporno na zunanje vplive; ker pa je v njem veliko hranljivih snovi, morajo biti procesi popolnoma umirjeni. Od načina skladiščenja semena je odvisno, kako dolgo bo obdržalo življenjsko sposobnost. Delno je trdoživost semena odvisna od vrste in sorte, od tega, ali je dozorelo in v kakšnih razmerah je zorelo, kako je bilo sušeno, očiščeno, ali je nepoškodovano in zdravo. Le zdravo, pravilno dodelano seme bo med skladiščenjem ohranilo kakovost. Vлага in temperatura sta najpomembnejša dejavnika, ki vplivata na trajanje življenjske sposobnosti semena. S povečevanjem vlage in temperature se manjša tudi vitalnost semena.

Če je zelo vlažno seme na toplem, izgublja kalivost zaradi močnega dihanja. Zato se še ogreva, medtem ko pri nizkih temperaturah pod ničlo zgublja prevlažno seme kalivost zaradi poškodb pri zmrzovanju. Le dovolj suho seme lahko hranimo brez večjih izgub krajši ali daljši čas. Največja dovoljena vlažnost 10 do 15 odstotkov skladiščenja pri 10 stopinjah. Življenjska sposobnost semena se podaljšuje z zniževanjem vlage v okolju oziroma semenu in temperature med skladiščenjem. Vлага in temperatura vplivata na razvoj mikroorganizmov, ki povzročajo kvarjenje semena. S problemi skladiščenja se manjšim porabnikom ni treba ukvarjati, saj je najbolje, da pred setvijo kupijo potrebno količino semena. Pomembno je ostanke semena pravilno hraniti, da zadržijo kalivost. Seme kapusnic kali 3 do 5 let, solate do 6 let, kumare celo 8 let, medtem ko seme črnega korena in raznih dišavnic kmalu izgubi kalivost. Čeprav je staro seme še kalivo, nima vitalnosti in odpove predvsem v slabših razmerah za rast.

Kaj pomeni danes boljševiška revolucija za Sovjetsko zvezo

III.

S tem se spet zastavlja staro vprašanje, ki sta ga navrgla že Stolpinova silovita agrarna reforma leta 1906 in Buharinovo »mirno tržno tekmovanje« med socialističnim in zasebnim gospodarstvom: kdo naj bi financiral modernizacijo, izdelovanje za to potrebnih industrijskih dobrin, graditev infrastrukture na dolgi rok? Kako pripraviti milijone ljudi, da bi izdelovali presežke in boljše blago, če morajo sami plačevati za stroške reform?

Z zdaj pripravljenim zvišanjem cen morajo reformatorji odpraviti eno izmed irealnih hipotek, ki so jo nekoč uvedli ruski ekonomsko naivni revolucionarji, da bi druge stranke ločili od množic. »Kruh« je bil ena od prvih treh zahtev februarске revolucije, ki jih je Lenin obljubil izpolniti. Absurdno nizke cene osnovnih živil

in najemnin, minimalne razlike v plačah, umetno vzdrževana delovna mesta — to so stebri stabilnosti, enakosti in varnosti, na katere milijoni sovjetskih državljanov danes kljub vsem pritožbam gledajo kot na dosežek oktobrske revolucije.

Podedovano breme preteklosti

Tega, da ti stebri ne morejo več nositi moderne države, ne čutijo kot svoj problem. V tem, da hoče Gorbačov bolj racionalno razdeliti bremena, vidijo mnogi napad na svoj socialni položaj. In v resnici: če bodo reformatorji v prihodnje bankrotirana podjetja sanirali ne glede na nerentabilna delovna mesta, če bodo skušali z diferenciacijo plač povečati delovno storilnost in del neznanskih subvencij za živila in najemnine investirati v kompjuterizacijo in infrastrukturo — potem bo, ce-

lo če bodo stvari lepo tekale, trajalo veliko časa, da bo višji skupni standard prebivalstvu povrnili škodo za sedanje odrekanje potrošnji.

To dela konfliktne odločitve prav tako neizbežne, kot sta neizbežni nova definicija in artikulacija interesov. Neformalne skupine od »socialističnih klubov« do nacionalnih združenj, ki so zdaj tolerirani, so opravil začetek. Tako so bili aktualizirani mnogi problemi preteklosti. Zakaj ni moglo biti v Rusiji protislovje interesov nikoli organizirano in vodeno? Kakšne posledice je imela odsotnost modernih družbenih razredov in strank in kako je mogoče premagati uničevalne socioekonomske posledice Stalinove razredne sheme? Ugledna sociologinja Tatjana Zaslavska, reformatorica prvih dni, je zdaj pojasnila: »Ne govorimo (več) o razredni strukturi, ampak označujemo 75 gospodarsko delujočih skupin, ki smo jih raziskali, kot »socialno strukturo človeškega faktorja v ekonomiji«.« Vse to je očitno imel pred očmi najtesnejši svetovalec partijskega voditelja, sekretar CK Aleksander Jakovljevič, ko

— Poslušaj Jakec, meni so se ledje pritožili, de preveč govorimo od politike. De bi mogli govoriti tudi kej od umetnosti jn take reči.

— Ja, morbet jemajo prou. Samo de meni se ne da preveč govoriti glih od umetnosti, zatu ke je zmiram bol moderna.

— Je res. Jest ne zastopem: al gremo naprej al nazaj. Denmo reč u pesmih. Nimajo več ne vejic ne pik, pišejo vse samo z majhnimi črkami.

— Morbet moderni pesniki ne znajo, kadaj je treba veliko jn kadaj majhno črko?

— Zna bet. Jn pole ti povejo: žalostna repa se je vsedla na štirioglati demokracijo jn je rekla holahoj. Jn pole, se zna, rime ni nobene.

— Ja. Je res šempjasto. Ma tu vse spada v splošno demokratizacijo. Dandanes piše pesmi al dela slike lahko vsako tele. Ni več diskriminacije ku anbot, ke so bli umetniki samo posebno nadarjeni ledje.

— Ja, ja. Gremo naprej. Tudi pr muziki. Uni dan sm, denmo reč, vidu ane note za peuski zbor. Ma ni blo nobene note. So ble narisane samo nekšne kače, nekšni črni kvadrati, številke jn razlaga, kaku je treba te reči zastopet. Jn pole je blo na-

pisano, de more dvanajst peucou vrč po tleh dvanajst lončkov s plastike od jogurta. Jn tisteh dvanajst peucou morejo bet tri soprani, trije alti, tri tenorji jn trije basi.

— Če reč, de če be bla samo dva soprana jn štirje alti be blo faljeno?

— Kepej. Jn tisti lončki ne smejo bet od vina, ke nam jeh dajejo pr Primorska poje. Ma samo od jogurta.

— Ma je blo napisano od kašne marke jogurt? Zatu ke prodajajo pr nas jogurt več sort.

— Ja. Tu bo treba prou prašat. Se vide, de tudi pr tiskani naših pesmi niso prou natančni.

— Ma zde premišljam: gremo nazaj al naprej? Zatu ke jest se spounem, de kadar smo bli mulci, smo tudi mi nicali moderne štrumente. Smo toukli na pokrvače od loncou, smo denili dve žlički u an lonček jn ga pole stresali. Kontrabas smo godli z metlo narobe jn drsali z ročem po tleh.

— Ben videš. Ste bli predhodniki sodobne glashbene umetnosti. Boš vidu, de bojo hmal peuski zbori nicali pr kašni pesmi tudi vaše štrumente.

— Zdej sm se spounu: ragle be ble an imeniten štrument. Denmo reč za base.

— Za soprane be pej pašali tisti zemljeni tiči, ke deneš nutre an kanc uade jn pole kadar pihneš nutre, je koker če be pojau slauc.

— E, dragi moj, napredka ne ustave nanka hudič.

—o—

REVIJA CECILIJANKA 1987

● nadaljevanje s 5. strani

lagoma zapel in predstavil daljši spored. V tem primeru pa bi organizatorji seveda morali spremeniti koncept te pevske revije, saj je očitno, da bi katerakoli nova oblika predvsem prisilila prireditelje, da revijo organizirajo v daljšem časovnem razmahu.

počasi odpravil obubožane, slabo vodene vaške skupnosti in spodbujal velike kmete in skupine, da bi ustanavljali k učinkovitosti naravnane, neodvisne farme. Toda ta program je naletel na odpor mnogih malih kmetov, ki niso hoteli prevzeti tveganja individualnega gospodarjenja. (Leta 1917 je 80 odstotkov kmetov še vedno živelo v vaških skupnostih.) In reforma ni odpravila mogočnega plemiškega veleposestništva;

— prizadevanje skoraj vseh reformatorjev iz majhnih osamljenih krogov mestne inteligence je bilo prežeto z revščino in množico kmečkih slojev. Še leta 1917 so živele štiri petine vsega prebivalstva na vasi. Vsa revolucionarna gibanja od dekabristov (1825) do prve revolucionarne stranke Zemlja in svoboda (1876) so postavljala socialne zahteve nad politično-konstitutivne cilje in meščanske svoboščine. Liberalnih strank ni bilo in tudi v perspektivi jih ni bilo videti, ko je stopila na oder ruska socialna demokracija. Tako je bilo razumljivo, da je že zgodaj nastal nauk o »hegemoniji«¹ proletariata nad meščanskimi strankami: proletariati bi pomagal na

»DEVET MESECEV« — ALI KNJIGA O TEM, KAKO JE DEDEK MIRKO MAHNIČ PRIČAKOVAL SVOJEGA VNUKA

■ nadaljevanje s 6. strani

pleta z narodovim kolektivnim spominom, kot to mora biti. Spodbuja ga in poziva: »Ne pozabi nikoli: tvoj rod je rod pevcov, kmetov in delavcev in skrbnih mater, tvoj rod je rod svobodnjakov, tvoj rod je zmeraj sovražil kasarne, kanone, krogle, patrone ...«

V zbirki Slovenskih večernic smo tokrat dobili knjižico, ki je zares enkratna. Pisana je z veliko ljubeznijo. Napeta in zanimiva kot roman, živa, kot je živo bitje, katerega prihod opisuje. Jezik je enkraten, stil pa je bogat, dramsko napet ... Knjigo moramo prebrati in jo doživeti. In prav bi bilo, da bi jo brali vsi, še posebej pa bodoče mame, »ker sem prepričan, da nošenec sreba tudi duhovno ozračje, ki ga obdaja«.

Knjigo je opremil Julijan Miklavčič, ima pa tudi lepe ilustracije, ki jih je narisala Marija Mozetič.

M. T.

Zveza cerkvenih pevskih zborov priredi

ZBOROVSKO REVIIJO

v nedeljo, 29. novembra, ob 17. uri v župnijski cerkvi pri Sv. Mariji Veliki v Trstu.

ZORA KOREN ŠKERK V TRŽASKI KNJIGARNI

■ nadaljevanje s 4. strani

v nemogočo tekmo z minljivostjo, pač pa se prepuštili teku verige iz neskončnosti v neskončnost. Zakaj bi se zadovoljevali z eno samo dimenzijo, ki predstavlja danes, ko sta nam bili dani vsaj še dve: včeraj in jutri. Vsaka od treh dimenzij mora ostati enakovredna. Čim se danes spremeni v serijo zaporednih bodočih trenutkov, je občutka miru in sedanjosti konec, pričanja se le zasopli tek v jutri.

V tem je izhod, ki ga Zora Koren Škerk nakazuje v svojih grafičnih listih s prefinjeno občutljivostjo in optimizmom v človekovo zdravo pamet.

Saša Rudolf

je aprila pred prezidijem akademije znatnosti ugotovil: »Moderni socializem mora najprej šele spoznati samega sebe.« Toda kaj lahko učijo predzgodovina in posledice oktobrske revolucije v smislu stavka, ki ga je Mihail Gorbačov v Moskvi izrekel Margaret Thatcher: »Država, ki zavestno ne upošteva svoje zgodovine, postavi pod vprašaj tudi svojo prihodnost.«

Mnogo razlag je za to, zakaj razpad ruske agrarne družbe ni vodil v socialno ureditev po zahodnem vzorcu, ampak se je naposled končal z brezprimernim, viharim posegom najširših, nepolitičnih slojev prebivalstva v politiko. Trije razlogi štrlijo:

Osvoboditev izpod tlačantsva leta 1861 je vodila k meščanski emancipaciji le toliko, da se je nataliteta naglo dvignila, medtem ko so stara razmerja odvisnosti v mnogih oblikah trajala naprej. S še zelo razširjenimi razmerji zakupa, s skromnimi zemljišči, ki so jih dobile tradicionalne vaške skupnosti, ni bilo več mogoče zadovoljivo prehraniti naglo rastočih družin. Lakota in množična stiska sta naraščali. Stolpinova znamenita agrarna reforma je bila v marsičem genialen met, ki naj bi

pot še nastajajočim liberalnim skupinam. Toda proletariati je bil zanemarljiva manjšina, ki ni imel nobene možnosti, da bi v doglednem času sestavljal tisto večino, v kateri je Marx videl prvi pogoj za socialno revolucijo. To dejstvo ni socialističnim strankam nikoli dopustilo najti jasne identitete in odločne strategije;

— ne socialno-revolucionarni ne poznejši liberalni predstavniki se množici meščanskega prebivalstva niso mogli predstaviti resnično razumljivo. Ker pa tudi ni bilo veliko meščanstva in ker so bili pripadniki svobodnih poklicev samo neznatna manjšina, je manjkal prostor, v katerem bi se lahko razvila igra moči modernih interesnih strank.

Ta izostala izkušnja s pluralističnimi družbenimi oblikami je Gorbačova februarja 1987 pred sindikati prisilila k pomirjujoče-defenzivni ugotovitvi: »Razširitev demokracije lahko pri nekaterih zbudi vprašanje: ali ne dezorganiziramo družbe, ali ne slabimo vodenja ... Demokracija ni v nasprotju z odgovornostjo.«

Konec